

РЕЦЕНЗИЯ¹

от проф. дсн Добринка Пейчева, Югозападен университет „Неофит Рилски“
за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално
направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и
комуникации – визуална комуникация)

с дисертационен труд на тема: „ Мултимодални стимули и конструиране на
значения и визуални послания .Анализ на комуникативните инструменти на
традиционните и онлайн медии през теорията на рамкирането““,

представен от **ЙОТКА ВАЛЕНТИНОВА ПАНЧЕВА**

редовен докторант в катедра Пресжурналистика и книгоиздание“ на Факултета
по журналистика и масова комуникация към СУ“Кл. Охридски“

с научен ръководител: проф.д-р Веселина Вълканова

I. Данни за докторанта въз основа на подадената документация

От справката за изпълнение на минималните национални изисквания по чл.25, ал2 и 3
от ЗРАС на РБ за Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки се
констатира че е налице съответствие на изискуемите показатели от докторантката. Налице е
надвишаване почти два пъти на изискуемите точки за допустимост за защитата

Докторантката Йотка Валентинова Панчева е възпитаник на Софийски университет.
Завършила е магистратура по „Креативна комуникация“ през 2017-2019 г., след което записва
Докторска програма: МЕДИИ И КОМУНИКАЦИИ — Визуална комуникация в редовна
степен на обучение. отново във ФЖМК -2021- 2024

В момента Йотка Панчева е Мултимедийен дизайнер и създател на съдържание
Spark Vision AB.

Занимава се с 3D дизайн и създаване на софтуерно съдържание за интериорен дизайн:

¹ Забележка: Текстът в курсив предлага опорни точки за оценка на изследователските резултати. Препоръчителен обем на рецензията – около 6-7 стандартни страници

-създаване на концепции и 3D визуализации;- изграждане на съдържание и 3D модели на фирмени продуктови каталози за търговски; софтуер; Тестване и подпомагане подобряването на софтуерните процеси и потребителското преживяване; Мениджмънт на проекти: - комуникация с клиенти и мениджъри проекти; Организация и мениджмънт на процеса на изпълнение на проектите на клиента; Разработване и прилагане на маркетингови стратегии и пр.

Има над 20 г. натрупан опит като Арт мениджър проекти и комуникации с клиенти в Публичен Булевард" ЕООД (2001-2021г)

Характерно за кандидатката за докторска степен е, че трудовите и дейности тясно кореспондират с образователните и научни интереси.

Йотка Панчева е взела участие в няколко международни конференции – 3 рамките на ФЖМК и 2 през 2023 г. в Тайланд и Шри Ланка:

1. Аспекти на синергия между комуникационната теория на рамкирането и теориите на визуалната комуникация в конструирането на значения в традиционните и онлайн медии“, Международната научна конференция на ФЖМК „Медийната грамотност: класически и най-нови измерения“, СУ, ФЖМК, 28-29.11.2021 г.

2. „Типологии на визуалното рамкиране в комуникативната среда на медийна конвергенция“, Юбилейната международна конференция „Комуникацията и медиите на XXI век: образователни и професионални предизвикателства“, СУ, ФЖМК, 27-28.10.2022

3. „Non-Inclusive Journalism and Social Consequences in the Bulgarian Digital Media Communication“, The 8th World Conference on Media and Mass Communication (MEDCOM 2023), Bangkok, Thailand, 16-17.03.2023 г.

4. Позициониране на визуалната журналистика в ерата на дигитализацията, Международна научна конференция на Факултета по журналистика и масова комуникация MEDIA AND COMMUNICATION: TRANSFORMATIONS AND DEVELOPMENT IN THE DIGITAL AGE, София, 26-27.10.2023 г.

5. Visual journalism in the age of digitalization. A model of visual and media literacy pedagogy, The 3rd International Conference on Media Science and Digital Communication 2023 (MSDC 2023), Sri Lanka, 16-17.11.2023

Има 5 научни статии в реномирани български и чуждестранни издания

Йотка Панчева е освен това и активен член на ECREA - European Communication Research and Education Association.

2. Оценка на качествата на дисертационния текст

Теорията за фрейминга, която някак си върви заедно с теорията на прайминга, са изследователски територии, които са относително по-слабо рефлексивни в българската научно- изследователска практика И в двата български монографични труда - на проф. Т. Петев и на проф. Д. Пейчева , специално посветени на теориите на масовите комуникации и на масмедийното въздействие, те са по-скоро бегло представени, отколкото специален изследователски обект. Но те са актуален специален обект относно всички избрани от дисертантката измерения на дизайна на медийните послания и особено на визуалните послания. *Актуалността* им днес се проектира върху всички традиционни и онлайн медийни платформи и инструменти, насищащи дизайните си с все повече и повече визуални елементи и не само, обосновава се от тях.

Всъщност и в световен научен план актуалността на теорията на рамкирането днес е силно съотнесима към визуалните послания и обоснована от тяхното нарастване. В този смисъл представеният дисертационен труд е не само новаторски от този ъгъл, но и допълващ концептуализирането на теорията за фрейминга в световен план.

Тя е пионерски за българската комуникационна наука за масмедийното въздействие като цяло със специално *значение* за визуалното масмедийно оф и онлайн въздействие . Още повече, както твърди дисертантката, медиите днес са „ приоритетно визуални медии, както може би са били в зората на тяхната поява в историята на цивилизацията (скалните рисунки, например). С развитие на технологиите и с разнообразието от поява на нови визуални съдържания четенето се трансформира в гледане, поставяйки се в подчинено положение спрямо гледането. Самият процес на четене се превръща в микс, за който въпросите какво четеш или какво гледаш стават все по нерелевантни.

Мултимедийността и мултимодалността, които характеризират и отразяването на новинарски истории е може би най-ярката експликация на разгръщащите се нови трансформации в медийните новинарски единици. Самото им „забелязване“ като един от началните видеоэффекти от симбиозата между текст и картина, се дължи главно на визуалните елементи за задържането на вниманието. Ето защо настоящата дисертация, която е фокусирана върху специфичните елементи в теорията на рамкирането, служещи за доказване както на медийни ефекти, така и за *рамкиране* на послания и предаване на смисъл чрез вплитането на визуални комуникационни елементи в медиите, е действително едно цялостно приносно образувание, с *научно значение*, което заслужава да бъде експлицирано и силно подчертано.

Дисертационният труд има всички изискуеми атрибути :обект предмет и цел, задачи, хипотези, 4 отделни глави (включващи и емпирично доказване на предвидената и използваната методология)р заключение в обем от 157 страници с препратки под черта и изнесена отзад ползвана литература

Предмет на дисертационния труд е съчетан в целта на дисертацията, а именно перспективата на теорията на рамкирането в идентифицирането на процеса и инструментариума за конструиране на послание чрез елементите на визуалната комуникация. Дисертантката търси сравнение между функциите на визуалното с текстуалното рамкиране и оценка на синергичния процес между двете модалности за разширяването на концепцията с нови аспекти на процеса и ефектите на рамкиране, които сами по себе си са принос към методологиите за изследване на феномена и разширяване на теорията на рамкирането.

Задачите, които си е поставила Панчева са свързани с това „по какъв начин свойствата на визуалните и текстови модалности влияят върху перцептивната и когнитивната обработка и процеса на изграждане на смисъл, както и защо елементите на визуалната комуникация изпъкват в по-голяма степен в сравнение с текстовите елементи при възприемането и обработката на информацията; включват търсенията на особеностите на елементите на визуалната комуникация и специфициране на функциите и целите, които се стремят да постигнат; сравняват как функционира визуалното рамкиране в сравнение с текстовото рамкиране и моделите на синергия.

Решаването на задачите, които разкриват литературна изчерпателност в подхода на дисертантката за реализирането на целта и е съпътствано с аналитична задълбоченост и обхватност, допринасят за аргументиране на нови страни от доскоро съществуващи страни на теориите респективно на визуалното въздействие . По този начин естествено и иновативно звучат експлицираните нови трактовки и дефиниции за обекта и на научно изследване.

Оценката ми за избраната методология при търсене на гарантиращи валидност и надеждност получени данни за изводите в *дисертационния текст отличавам с понятието* прецизност. Подбраните автори, на трите проведени от дисертантката изследвания, както и успешната опирационализация, която Панчева е направила разкриват една успешна академична реализация, съчетаваща анализи на съдържания от различни, макар и близки научни ъгли - социологически, лингвистични, семиотични , визуални, графичен дизайн и пр , обобщени в обща методологичната рамка

Панчева изхожда от понятието рамкиране, което в социологическата литература е определено като набор от концепции и теоретични перспективи за това как индивидите, групите и обществата организират, възприемат и комуникират социалната конструкция на даден социален феномен, акцентирайки ключовата роля на контекста за формиране на общественото възприятие и дискурс., тъй като начинът, по който се представя информацията, *или нейната рамка*, може да окаже значително влияние върху нагласите и мненията на хората. (Дъглас Уепъл и Харолд Ласуел) Подчертава утвърждаването му в социологията и ролята на Ървинг Гофман, който описва рамките като „схеми за интерпретация“, които позволяват на хората да откриват, възприемат, идентифицират и поставят етикети на събитията в рамките на своя жизнен опит. Допълва я с другите социологически теории -теорията за определяне на дневния ред, култивационната теория, теорията на прайминга,

Оценявам високо разработените три глави на дитерационния труд – В тях дисертантката разкрива познаване на чуждестранната литература, добросъвестно цитиране и позоваване на работили по темата автори, умения за синтез, за сравнения, за открояване на значимото и новото в изследванията и най-вече за усета и да открие аргументи за допълване на съществуващата теория на рамкирането, поставяйки си ги като основна цел. Смело бих наредила Панчева до изследовател от рода на Матс и Коринг Панчева разкрива и отлични умения за анализиране и критично подхождане към приносите на отделните автори, на които се позовава.

Съобразявайки се с постигнатата цел на докторантката, свързана с разширяването на концепцията за рамкирането с нови аспекти в процеса, и на ефектите на рамкиране, и да допринесе за допълване на методологиите за изследване на феномена“ поставям специален аспект на проведените релевантни контент-аналитични изследвания,, които са нейния успешен доказателствен материал. И защото чрез тези изследвания Панчева допринася за решаване на поставените си задачи в дисертационния труд

В първото проведено контент-аналитично изследване и на база на получените резултати, Панчева анализира аспектите на синергия между категории и признаци от теорията на рамкирането и теориите на визуалното рамкиране, обръщайки внимание на ролята на декомпозираните елементи на визуалната комуникация за теорията на рамкирането . Подобно изследване не е правено в страната ни и е приносен поглед на визуалното рамкиране в теорията на рамкирането, заслужаващ висока оценка.

Второто успешно проведено проучване е върху журналистическия дискурс на рамкирането послание, върху дълбочината на фигуративния език при изграждането на

лингвистично съдържание. Разкрива, че фигурите на речта – метафора, хипербола и ирония – които са изразени едновременно чрез текстуални и визуални средства в една и съща статия подсилват въздействието, мислите и поведението на аудиторията в определена насока. Това съпоставително изследване също е ценно не само по себе си, но е и релевантно на поставената дисертационна цел

Третото контент-аналитично изследване върху теорията на рамкирането е свързано със специфичното визуално рамкиране в научно-конспиративни изображения и видеа в български пропагандни публикации, акцентирайки върху манипулативна употреба на визуални променливи като цвят и яркост за реализиране на ефекти на убеждаване в несигурност и страх.

Проведените от Панчева изследвания и осъществените анализи определям освен като аргументационни тезата на дисертационното изследване, така и като изследвания със самостоятелно приносно значение. Те, от една страна, са новаторски за българската практика, от друга страна, са надеждни и валидни за допълване на теорията за рамкирането от допълнителни ъгли, доколкото могат да служат за потвърждаване на теориите. Имам предвид изследванията на Матс и Коринг за контент анализа на медийните рамки, на Уудс за пропагандирането и развенчаването на конспиративните теории, на Бъргърс за фигуративното рамкиране чрез хиперболи, метафори, иронии, на Белл за контент-анализа на визуалните картини и пр.

3. Приноси

1. Постигнато е евристично разширяване на концепцията за рамкирането с нови аспекти, с които се допринася за разширяване на методологията за изследване на феномена, на които се позовава;

2. Осъществено фигуративно целенасочено рамкиране едновременно чрез текстуални и визуални форми в една и съща статия, подсилваща въздействието, мислите и поведението на аудиторията в определена насока;

3. Темата за наличието на синергия между теорията на рамкирането и теориите на визуалната комуникация засягаща визуалната компетентност се интенционира в контекста на медийна грамотност;

4. Разработена е собствена методология към теорията на рамкирането, съобразена със спецификата на текстуалния и визуален аспект и на валидността и надеждността на получените данни;

4. Подготовка, провеждане и анализиране на получени данни от 3 собствени

изследвания, доказващи успеха на използваната методология;

5. Разширение на концепцията на визуалното рамкиране в **мултимодално рамкиране**,

6. С предложената концепция за рамкирането е експлицирана една релевантна разширена методология за мултимодалната синергия в теорията за рамкиране.

Авторефератът отговаря на дисертационния труд

4. Оценка на приносите на дисертационния труд

Изреждайки от определените от мен приноси и като обобщение подчертавам, че дисертантката доказва с нови факти и аргументи съществуващи теории и ги утвърждава, като едновременно с това ги разширява и допълва.

Тя успешно операционализира и декомпозира определени елементи от теориите, разкривайки тяхното допълнително влияние и получава, и доказва нови реализации.

Панчева е коректна в събирането, обработката и анализа на емпирични данни. Отличава се и със завидна публикационна дейност по темата на дисертацията си **Всяка**. Всяка е една от 7 те публикации на дисертантката – допринася за популяризиране на идеите на дисертантката

5. Бележки и препоръки

Бележки нямам. Препоръките, които и бях предложила в предварителното обсъждане са взети предвид.

Имайки предвид всичко казано дотук оценявам много високо постигнатото в дисертационния труд на **ЙОТКА ВАЛЕНТИНОВА ПАНЧЕВА** и я определям като един вече формирал се учен.

6 Заключение

В заключение, декларирам, че ще гласувам с **Да** и препоръчвам и на останалите членове на Научното жури към ФЖМК да гласуват с **Да** за присъждане на образователната и научна степен Доктор по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки на **ЙОТКА ВАЛЕНТИНОВА ПАНЧЕВА** от катедра Пресжурналистика и книгоиздаване“

Рецензент:

проф. дсн Добринка Станчева Пейчева

24.03. 2025, София